

JADRANKA ŠKUNCA, predavač
Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

FRANCUSKI ENOLOŠKI RJEČNICI NA INTERNETU

UDK 811.133.1'374:634:004.738.5

Primljeno: 12.11.2002.

Pregledni rad

Termine francuskog jezika struke definiraju, objašnjavaju i tumače, u području enologije, enološki rječnici. Brzi razvoj tehnologije razvio je i nove medije, kao što je Internet, putem kojeg, brzo i jednostavno, možemo dobiti informaciju o značenju termina.

Broj, enoloških rječnika na Internetu, svakim je danom sve veći. Istražili smo broj tih rječnika i način tumačenja natuknica i prikazat ćemo rezultate tog istraživanja.

Ključne riječi: francuski enološki rječnici, enološki termini, Internet.

1. UVOD

"Bog je stvorio samo vodu, ali je čovjek napravio vino. Tek od 1850. godine ljudi su se ozbiljnije pozabavili klasifikacijom vina i tada se po prvi puta jasno iskristalizirao pojam *cru* 1855. godine *médoc* i *sauternes* bila su prva službeno klasificirana kvalitetna vina. Od te godine će se amateri sve više brinuti oko toga što je to: *terroirs*, *grands crus*, *millésime*, jer više nije dovoljno govoriti jednostavno o burgundcu, već je poželjno govoriti i o *appellation*, *cru* itd. Vino, život i krv tisućljećima su tvorili simboličnu trilogiju, pomalo suženu, koja je olako isključivala cijelu lepezu bijelih i ružičastih vina. Pa što su uopće vina i da li je važna boja?"

Autor prethodnog citata Mouret¹, navodi kao izuzetno važnu godinu 1850., koja predstavlja početak ozbiljnog i stručnog pristupa klasifikaciji vina. Klasifikacija je određivanje kvalitete vina, pa se tada prvi puta počinje koristiti enološki termin *cru*. Tumačenje ovog termina dati ćemo u primjerima enoloških rječnika. Prva dva klasificirana kvalitetna vina su: *Médoc* i *Sauternes*² i od tog vremena razvila se struka i cijela znanost o vinima, a zove se enologija.

Prema Klaiću³ enologija je: "poznavanje vina; vinarstvo, nauka o gajenju vinove loze i o pripravljanju i čuvanju vina; enolog, stručnjak za vino, poznavalac vina; prid. enološki".

¹ Mouret, Jean-Noël, *Vins de France*, Mercure de France, Paris, 1999, 11-13.

² Nusswitz, Philippe, *L'Accord des vins et des mets*, Dormonval, Lucerne-CH., 1991., 166.

³ Klaić, Bratoljub, *Rječnik stranih riječi*, Nakladni Zavod MH, Zagreb, 1986.

Autor prvog hrvatskog enološkog leksikona Sokolić⁴ definira ovaj pojam ovako: "enologija, *vinarstvo* (od grč. *oinos*: *vino* i *logos*: govor ili u prenesenom znanost). Otuda: *enolog*, vinski stručnjak, vinar i druge izvedenice kao npr. *enotehnika*, *enokemija*, *enomikrobiologija*, *enološka sredstva*, *enofil* (ljubitelj vina), *enometar* (vinomjer), *enokijar* (peharnik) itd.

Francuski rječnik *Le Petit Robert*⁵ definira pojam enologije: "oenologie n.f.(1636) étude des techniques de fabrication et de conservation des vins".

"Oenologie est Art de fabriquer et de conserver les vins" je definicija Dictionnaire Universel Francophone©, 1997., Hachette/Educe⁶.

Kako bismo se što bolje snašli u velikom broju nepoznatih, a sličnih termina, služimo se enološkim rječnicima. Osim pisanih enoloških rječnika, u novije vrijeme, javljaju se i enološki rječnici na Internetu. Pristup tim rječnicima je jednostavan i brz, pa time i dostupniji, od drugih oblika rječnika.

Internet je nov tehnološki medij, koji u vrijeme globalizacije, ima značajnu ulogu u brzom prenošenju informacija. Francuski jezik struke, u području turizma i hotelijerstva, koristi se, između ostalog, enološkim terminima. Točno definiranje, objašnjavanje i tumačenje termina određuju terminološki rječnici, a u ovom slučaju riječ je o enološkim rječnicima.

U ovom istraživanju, opisat ćemo enološke rječnike, koji se javljaju na Internetu, i pokazati njihovu funkcionalnu uporabu u francuskom jeziku struke.

2. ENOLOŠKI RJEČNICI

2.1. Što su to enološki rječnici?

Rječnici se dijele u više kategorija: jednojezične, dvojezične, višejezične i enciklopedijske.

Jednojezični rječnici su podijeljeni u tri velike kategorije:

- jezični rječnici (npr.: le Dictionnaire du français, le Petit Robert, le Trésor de la Langue Française) daju veliki broj lingvističkih informacija o riječima (npr.: citate tekstova, etimologiju, fonetiku, itd.);
- enciklopedije - pojašnjavaju pojmove koje označuju riječi (npr.: Le Petit Larousse Illustré), u tom tipu rječnika nalazimo slike predmeta, koje označava riječ;
- specijalizirani rječnici, koji obrađuju riječi s različitih lingvističkih aspekata (npr.: rječnik sinonima, rječnici s izgovorom ili rječnici argoa).

Dvojezični rječnici su oni koji prevode riječi s jednoga jezika na drugi i u najvećem broju slučajeva ne daju definiciju riječi, nego pronalaze ekvivalentna

⁴ Sokolić, Ivan, Prvi vinogradarsko vinarski leksikon, Tipograf, Rijeka, 1998.

⁵ Robert, Paul, *Le Petit Robert*, Société du Nouveau Littre, Paris, 2000.

⁶ *Dictionnaire Universel Francophone*, Hachette/Edicef, Paris, 1997.

značenja u drugome jeziku. Obično se sastoje od dva dijela: izvorni jezik (la langue-source) i prijevod (la langue-cible).

Kada već govorimo o rječnicima, zanimljivo će biti odgovoriti na pitanje: od kuda potječe riječ rječnik tj. *le dictionnaire* u francuskom jeziku? Riječ *le dictionnaire* dolazi od latinskog *dictio* reći, kazati. 1501. godine je riječ *le dictionnaire* zabilježena u ovom obliku, u francuskom jeziku i ima to značenje. U početku je riječ *le dictionnaire* označavala dvojezične rječnike i to je bio *thesaurus*, a onda je značila *thesor*, koji označava jednojezične rječnike. Zatim se značenje riječi *le dictionnaire* proširilo i označava jednojezične i dvojezične rječnike. Smatra se da je prvi veliki dvojezični rječnik *Dictionnaire français-latin*, autora Estienne Roberta, iz 1538. godine. Prvi veliki jednojezični rječnik francuskog jezika je: *Thresor de la langue françoise*, autora Nicota, iz 1606. godine⁷.

3. ENOLOŠKI RJEČNICI NA INTERNETU

3.1. Predstavljanje rječnika

Dostupnost pristupa Internetu je postalo univerzalno sredstvo komunikacije. Zbog toga, u posljednje vrijeme, možemo naći veliki broj Internet stranica iz najrazličitijih područja, pa tako i iz područja enologije. U ovom istraživanju potražili smo koje francuske enološke rječnike nudi Internet. Od mogućeg izbora, predstaviti ćemo sljedeće:

- www.chez.com/bibs/glo.html 5.2.2003.,
- www.francegastronome.com/Fonds/Vins/Savoir-vivre/def-degustation.html 3.6.2001.,
- www.oenologie.fr/encyclo/dico/dico_home.shtml 6.2.2003.,
- www.toutsurlacuisine.com/index 4.2.2003.,
- www.aci-multimedia.net/gastronomie/dictionnaire_vins.htm 4.2.2003.,
- www.granddictionnaire.com 13.1.2003.,
- www.beyond.fr/wine/diction_wine.html 30.10.2001.,
- www.abrege.com/lpv/italy02htm 6.2.2003.,
- www.champagne.fr/fr/portail/bas.html 6.2.2003.

3.2. Obrada građe

Enološke rječnike, koje smo prikupili, putem Interneta, sistematizirali smo po vrstama i predstaviti ćemo ih:

- www.chez.com/bibs/glo.html, 5.2.2003.

Ovo je jedan jednojezični terminološki rječnik, koji tumači pojmove opisno, jednom ili više rečenica. Broj natuknica, koje nudi, je 375, a objašnjava pojmove opširno i razumljivo. Popis pojmova je detaljan i brižljivo sastavljen s izvrsnim

⁷ www.francegastronome.com/Fonds/Vins/Savoir-vivre/accorder..html 3.6.2001.

razvrstavanjem vina s kontroliranim podrijetlom. Primjer za objašnjenje termina je sljedeći:

A.O.C.: "C'est la catégorie la plus élevée des vins de France. Les AOC sont des vins dont l'élaboration est soumise à des règles strictes, déterminées par l'Institut national des appellations d'origine des vins et des eaux-de-vie (I.N.A.O.). Ces règles, qui garantissent la qualité, l'authenticité et la spécificité du produit, sont homologuées par un décret du ministère de l'Agriculture. Elles concernent: - l'aire de production, délimitée par parcelle, --la nature de l'encépagement, -la conduite de la vigne (méthodes de culture et des taille, densité des plantations), - le rendement maximum à l'hectare, - le degré alcoolique naturel minimum, - les procédés de vinification et de conservation, - la dégustation d'agrément obligatoire, accompagnée d'une analyse chimique. Ainsi, tous les facteurs qui déterminent l'authenticité et la qualité du vin, depuis la terre jusqu'au verre, sont déterminés et font l'objet d'un contrôle rigoureux. Les vins AOC constituent chacun un produit unique, fruit du terroir, du ou des cépages et du talent de l'homme. Il existe en France pour le vin environ 400 appellations d'origine contrôlées (il existe aussi des alcools à AOC, tels le Cognac, l'Armagnac, la mirabelle de Lorraine, le Calvados...). A l'issue de la récolte de 1986, les vins à AOC représentaient 29 % en volume de la production française de vin, soit 21,2 million d'hectolitres, et 71 % en valeur.

- www.francegastronome.com/Fonds/Vins/Savoir-vivre/def-degustation.html, 3.6.2001.

Gastronomska enciklopedija na Internetu: tekstom objašnjava i pojašnjava pojmove i riječi vezane za enologiju. Pojmovi su razvrstani po regijama, sortama, a pojašnjeno je i sljubljivanje hrane i pića. Zanimljiv vokabular vezan za osjetilo opipa, za čulo mirisa, osjetilo vida, okusa i osjetilo mirisa. Uzeli smo primjer kako izraziti čulo vida: *La Vue*:

"L'Aspect d'un vin peut être: trouble, flou, clair, limpide, brillant, cristallin. Son intensité se révèle: pâle, moyenne, bonne, ou foncé. Rouge, sa couleur peut confiner au violet et aller decrescendo vers: cerise noire, pourpre, grenat, rubis, brique, tuilé, orangé, brun, fauve. Blanche elle peut être qualifiée d'or blanc, vert, jaune pâle, doré, jaune clair, jaune paille, jaune vif, ambré". Kako su tumačenja pojmova unutar teksta, teško se mogu brojčano iskazati.

- www.oenologie.fr/encyclo/dico/dico_home.shtml 6.2.2003.

U ovom jednojezičnom rječniku, natuknice su pojašnjene sažeto, opisane jasno i kratko ili sinonimima. Ukupno je objašnjeno 106 riječi. Odabrali smo dva pojma :

Cave : Lieu de fabrication du vin.

Crus : Production correspondant à une exploitation, voir à une partie d'une exploitation.

- www.toutsurlacuisine.com/index, 4.2.2003.

Rječnik vina *Lexique du vin* je enološki rječnik, koji tumači pojmove opisno, jednom ili više riječi. Broj termina je 51. Sljedeće dvije natuknice su naš odabir:

Bouquet: Parfum produit par le vieillissement.

Cru: Vin vert sans moelleux.

- www.aci-multimedia.net/gastronomie/dictionnaire_vins.htm, 4.2.2003.

Ovo je jedan jednojezični terminološki rječnik, koji tumači natuknice opisno i ima ih 34 od slova A-D, a ostala pojašnjenja u ovom "Rječniku ljubitelja vina" *Dictionnaire de l'amateur de vin* nisu dostupna. Naš su izbor ova dva termina:

Arôme: parfum d'origine généré par le raisin, il précède le bouquet.

Cru: terroir où croît la vigne.

- www.champagne.fr/fr/portail/bas.html, 6.2.2003.

Jednojezični je rječnik, čiji se leksik odnosi samo na šampanjac. Ukupno je pojašnjeno 68 termina. Odabrali smo dva tumačenja:

Arômes: Les arômes de Champagnes se répartissent en 5 familles: floraux, fruités, végétaux, fruits secs, gourmands.

Crus: Villages viticoles de la Champagne. Au nombre de 324.

- www.granddictionnaire.com, 13.1.2003.

Veliki terminološki rječnik *Le Grand dictionnaire terminologique* je dvojezični prijevodni rječnik: englesko-francuski, koji ima tri milijuna francusko-engleskih termina iz 200 različitih područja. Pojmove tumači opisno jednom ili više rečenica.

Vineyard/Cru: Terroir considéré du point de vue de ses vignobles et des qualités qu'il possède contribuant à donner au vin qu'il produit son caractère spécifique.

Vintage/Cru: Vin dont les caractéristiques (les qualités bonnes ou mauvaises) sont considérées du point de vue de la spécificité géographique, c'est à dire de la nature du sol où pousse la vigne et du climat.

- www.beyond.fr/wine/diction_wine.html, 30.10.2001.

Radi se o dvojezičnom, prijevodnom rječniku, gdje se tumači jedan pojam drugim. Ukupan broj pojmova engleskog i francuskog jezika je 37.

Barrique-a 225 litre barrel (equal to 300 bottles).

Cru: a particular growth, used as a classification.

- www.abrege.com/lpv/italy02htm, 6.2.2003.

Broj natuknica u ovome leksikonu talijanskih vina s kontroliranim podrijetlom je 42.

Amabile: demi-doux,

Fattoria: domaine vinicole

3.3. Rezultati istraživanja

Enološki rječnici, u području francuskog jezika struke, na Internetu nisu svi dostupni, jer su mnogi, od najatraktivnijih, zaštićeni pa su u ovom istraživanju obrađeni samo oni, koji su besplatno dostupni korisnicima.

Rezultate istraživanja prikazat ćemo tabelarno:

Naziv rječnika:	Vrsta rječnika:	Broj natuknica:	Način tumačenja:
Glossaire	jednojezični	375	opisno, detaljno
Dictionnaire de l'amater de vin	jednojezični	34	rečenicom, nedostupan
Encyclopédie/glossaire	jednojezični	106	sažeto, opisno
Lexique du vin	jednojezični	51	opisno, sinonimi
Glossaire	jednojezični	68	opisno, šampanjac
Le Grand dictionnaire terminologique	dvojezični	3, 000 000 200 područja	tekstom
Wine Dictionary	dvojezični	37	jednom rječju
Vocabulaire	dvojezični	42	jednom rječju

Iz tabele možemo zaključiti da je nazivlje francuskih rječnika različito: od enciklopedije do leksikona, a samo ime rječnika nije nužno povezano s brojem natuknica.

"**L'encyclopédie**, document de synthèse présenté dans l'ordre alphabétique ou systématique et qui fait le point des connaissances acquises sur tous les sujets ou sur un groupe de sujets,

le dictionnaire, répertoire, unilingue ou multilingue, d'unités lexicales présentées dans un ordre alphabétique ou systématique, et comportant des informations de nature fonctionnelle, sémantique ou référentielle,

le glossaire, répertoire qui définit ou explique des termes anciens, rares ou mal connus ou, sont consignés des mots ou expressions utilisés pour un rappel rapide,

le lexique, répertoire qui présente une liste limitée de termes appartenant à un domaine, accompagnés de leurs équivalents dans une ou plusieurs langues, et qui ne comporte pas de définitions,

le vocabulaire, répertoire, unilingue ou multilingue, qui inventorie les termes relatifs à un domaine, lesquels sont présentés dans un ordre soit systématique soit alphabétique et toujours suivis de leur définition⁸."

Od jednojezičnih najbogatiji su: glosarij (Glossaire) 375 i enciklopedija/glosarij (Encyclopedie/glossaire) sa 106 natuknica. Obadva rječnika natuknice tumače opisno, onaj s većim brojem detaljno, a ovaj drugi, s manjim brojem natuknica, sažeto. Iza toga slijedi glosarij šampanjca sa 68 natuknica. Leksikon vina ima 51 natuknicu i opisuje ih sinonimima. Dvojezični rječnici: Rječnik vina i Vinski vokabular imaju po 37 i 42 objašnjene riječi. Ostavili smo za kraj *Le Grand dictionnaire terminologique*, nije ni bilo moguće pobrojati sve termine, koji se odnose na enologiju, takvi podaci nisu dostupni na Internetu.

⁸ <http://planete.qc.ca/linguistiques/>, 30.10.2001.

Nismo slučajno uzimali po dva pojma iz većine rječnika, a drugi je uvijek bio *cru*, kako bismo što bolje pojasnili taj pojam, koji ima isto puno značenja i u hrvatskom jeziku. Francusko-hrvatski rječnik, Putanec⁹ *cru,-e* definira pod: 1.sirov, prijesan, nekuhan; neprobavljiv; grub, oštar; nepreraden, neobrađen, tvrd, nezreo; surov, neotesan; 2.m.sirovina, sirovo, nekuhano, nepečeno.

cru i *crû m.* kao proizvod; prirast; kvalitetno vino; dobro tlo, kraj, vinograd; vlastiti izvorni vinograd; *grand cru* visoko kvalitetno vino, vino najbolje vrste; *de mon cru* s mojega zemljišta; *vin du cru* domaće vino.

4. ZAKLJUČAK

Pokazali smo da je Internet veliki izvor enoloških rječnika i da termine francuskog jezika tumače i objašnjavaju na različite načine. Internet nije nerazumljiv, iako je nov medij putem kojeg, brzo i jednostavno, možemo dobiti informaciju o značenju termina. Iako je broj, enoloških rječnika na Internetu, svakim danom sve veći, pokazali smo da nije nemoguće doći do željene informacije. Tumačenjem jedne natuknice, u više enoloških rječnika, je drugačije, pa tako dobivamo širi uvid u značenje neke riječi. Specijalizirani enološki rječnici, npr. za šampanjac, približili su nam jedan sasvim novi medij, koji više nije neprohodna džungla. Nadamo se da će ovo istraživanje pomoći nastavnicima i drugima, koje zanima enologija, u tumačenju francuskih enoloških termina.

LITERATURA

1. *Dictionnaire Universel Francophone*, Hachette/Edicef, Paris, 1997.
2. Klaić, Bratoljub, *Rječnik stranih riječi*, Nakladni Zavod MH, Zagreb, 1986.
3. *Le Grand dictionnaire terminologique*, office québécois de langue française, Convera, Canada, 2000.
4. Mouret, Jean-Noël., *Vins de France*, Mercure de France, Paris, 1999, 11-13.
5. Nusswitz, Philippe, *L'Accord des vins et des mets*, Dormonval, Lucerne-CH., 1991., 166.
6. Putanec, Valentin, Francusko-hrvatski rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 1995.
7. Robert, Paul, *Le Petit Robert*, Société du Nouveau Littre, Paris, 2000.
8. Sokolić, Ivan, Prvi vinogradarsko vinarski leksikon, Tipograf, Rijeka, 1998.
9. <http://planete.qc.ca/linguistiques/> 30.10.2001.
10. www.abrege.com/lpv/italy02htm 6.2.2003.
11. www.aci-multimedia.net/gastronomie/dictionnaire_vins.htm 4.2.2003.
12. www.beyond.fr/wine/diction_wine.html 30.10.2001.
13. www.champagne.fr/fr/portail/bas.html 6.2.2003.
14. www.chez.com/bibs/glo.html 5.2.2003.
15. www.dicofle.net/page_dico.htm 25.3.2002.
16. www.francegastronome.com/Fonds/Vins/Savoir-vivre/def-degustation.html 3.6.2001.
17. www.granddictionnaire.com 13.1.2003.
18. www.oenologie.fr/encyclo/dico/dico_home.shtml 6.2.2003.
19. www.toutsurlacuisine.com/index 4.2.2003.

⁹Putanec, Valentin, Francusko-hrvatski rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 1995.

Summary

FRENCH OENOLOGICAL DICTIONARIES ON THE INTERNET

Oenological (wine) dictionaries define the terms of science or study of viticulture. Since France is considered one of the world's foremost authorities on the fine wines, quite a number of oenological dictionaries are French.

Fast development of technology has developed new media, such as the Internet, through which it is possible to get quick information on oenological terms. The number of oenological dictionaries on the Internet is constantly increasing.

The article gets an insight into the results of a research on present state French oenological dictionaries on the Internet, their number and the way oenological terms are defined.

Key words: French oenological dictionaries, oenological terms, Internet.

Zusammenfassung

FRANZÖSISCHE ÖNOLOGISCHE WÖRTERBÜCHER IM INTERNET

Französischsprachige Fachtermini aus dem Bereich der Önologie werden durch önologische Wörterbücher definiert und erklärt. Eine schnelle Entwicklung der Technologie hat zur Entwicklung der neuen Medien beigetragen, wie z.B. Internet, das auf eine schnelle und einfache Weise die Information über die Terminbedeutung ausliefern kann.

Die Zahl der Online-Wörterbücher wird von Tag zu Tag immer größer. Wir haben die Erklärungsweise der Fachtermini in Online-Wörterbüchern erforscht und die Ergebnisse der Forschung dargestellt.

Schlüsselwörter: französische önologische Wörterbücher, önologische Termini, Internet.